

*dr Tomasz Kusio*¹

Katedra/Zarządzania Zasobami Pracy
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Podnoszenie kompetencji przedsiębiorczych przed wejściem na rynek pracy

WPROWADZENIE

W licznych komentarzach publicystycznych podnosi się temat ciągle niewielkiego poziomu przedsiębiorczości, postaw przedsiębiorczych w perspektywie krajowej. Przedsiębiorczość jest przez niektórych postrzegana wyłącznie w kategoriach biznesowych wyrażających się aktywnością w podejmowaniu działalności gospodarczej i jej rozwojem. Niektórzy z kolei postrzegają przedsiębiorczość szerzej, a mianowicie jako wewnętrzną potrzebę uczestniczenia w życiu gospodarczym i społecznym, której wyrazem jest aktywność m.in. biznesowa. Koresponduje to z rozszerzeniem definiowania innowacji z procesowych, produktowych, organizacyjnych i marketingowych również na społeczne. Uczelnie jako instytucje badawcze, ale też wychowawcze, stanowią ostatni etap przed wejściem absolwentów na rynek pracy, a niejednokrotnie są jednostkami, gdzie jeszcze w trakcie studiów następuje rozwój aktywności przedsiębiorczej. Duża rola przypada zatem takiej organizacji czasu studenta, aby wpajanie przedsiębiorczości bez względu na rodzaj studiów realizować właśnie w murach Alma Mater. Celem artykułu jest zidentyfikowanie instrumentów dydaktycznych, które najlepiej korespondują z potrzebą uczenia studenta przedsiębiorczości, a także przeprowadzenie rozważań służących potwierdzeniu słuszności tezy definiowania przedsiębiorczości w perspektywie szerszej niż ograniczona do działalności gospodarczej.

ZBLIŻENIE EDUKACJI WYŻSZEJ DO POTRZEB OTOCZENIA

Jednym z podstawowych zadań współczesnej szkoły wyższej jest pogłębianie treści procesu wychowawczego i udoskonalanie form i metod jego realizacji.

¹ Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Zarządzania Zasobami Pracy, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków, e-mail: kusiot@uek.krakow.pl.

Szczególne znaczenia nabiera formułowanie takich zadań i celów wychowawczych, które rozbudzałyby twórcze oraz aktywne postawy młodzieży akademickiej wobec zadań, jakie przed nią stoją w świetle współtworzenia i zaspakajania aspiracji własnych i społeczeństwa [Kołodziejcki, 2013, s. 107–108]. Edukację powinno charakteryzować zwrócenie szczególnej uwagi na m.in. takie kompetencje kluczowe, jak inicjatywność i przedsiębiorczość. Formami zajęć wspierającymi uzyskanie przez uczących się wspomnianych kompetencji są zarówno zajęcia lekcyjne, jak i pozalekcyjne, które mogą być prowadzone w:

- firmach,
- bankach,
- instytucjach wspierających regionalny rozwój przedsiębiorczości, takich jak np. izby przemysłowo-handlowe.

Dzięki podobnym zajęciom zapewniony jest wszechstronny kontakt z rzeczywistością gospodarki rynkowej, co może mieć pozytywny wpływ na kształtowanie wśród uczestników postaw przedsiębiorczych [Krogulec-Sobowiec, 2009, s. 210]. W rozważaniach dotyczących kierunków rozwoju edukacji coraz częściej pojawiają się opinie i propozycje dotyczące zwiększenia interakcji uczelni z otoczeniem. Wynika to z konieczności odpowiedzenia na potrzeby otoczenia w kontekście zapotrzebowania na przyszłych specjalistów, absolwentów szkół wyższych. System edukacyjny oderwany od spożytkowania wiedzy w praktycznym zastosowaniu zawodowym nie ma racji bytu. Jednak nie jest również rozwiązaniem implementowanie, naśladowanie doświadczeń światowych; należy je raczej sumować [Koralewski, 1997, s. 246]. Wskazuje się zatem podczas rozważania kwestii edukacji przedsiębiorczości na udział tzw. zewnętrzny, co oznacza albo zajęcia zewnętrzne, albo udział zewnętrznych wykładowców, z reguły reprezentantów przedsiębiorstw lub instytucji okołobiznesowych. Za takim rozwiązaniem przemawia m.in. potrzeba uzyskania kompetencji.

Wiedza i umiejętności zdobyte w procesie formalnej edukacji mogą się przekształcić w kompetencje tylko wtedy, kiedy zostaną przeniesione na grunt nieformalny, innymi słowy, do otoczenia szkoły [Krogulec-Sobowiec, 2009, s. 210]. To wskazuje na konieczność współpracy instytucji edukacyjnej z otoczeniem w celu uzyskania wartości dodanej edukacji bądź przetransformowania efektów edukacji na kompetencje potrzebne i pożądane na rynku pracy. W efekcie rozwoju cywilizacyjnego, dynamiki zmian otoczenia jednostka potrzebuje częstszego rozwiązywania problemów oraz podejmowania decyzji. Następujące czynniki stanowią deskryptory obecnej rzeczywistości [Banachowski, 2011, s. 9]:

- konieczność mobilności,
- potrzeba akceptacji zmiany miejsca zamieszkania ze względu na pracę lub studiowanie,
- konieczność przywiązania większej wagi do własnego rozwoju – planowanie i zarządzanie własną karierą,

- identyfikowanie, wykorzystywanie okazji pojawiających się na rynku pracy,
- przygotowanie na konieczność aktualizacji wiedzy i umiejętności,
- stały monitoring siebie i swojego życia.

POTRZEBA ZMIAN W DYDAKTYCE W KONTEKŚCIE UNIwersytetu PRZEDSIĘBIORCZEGO

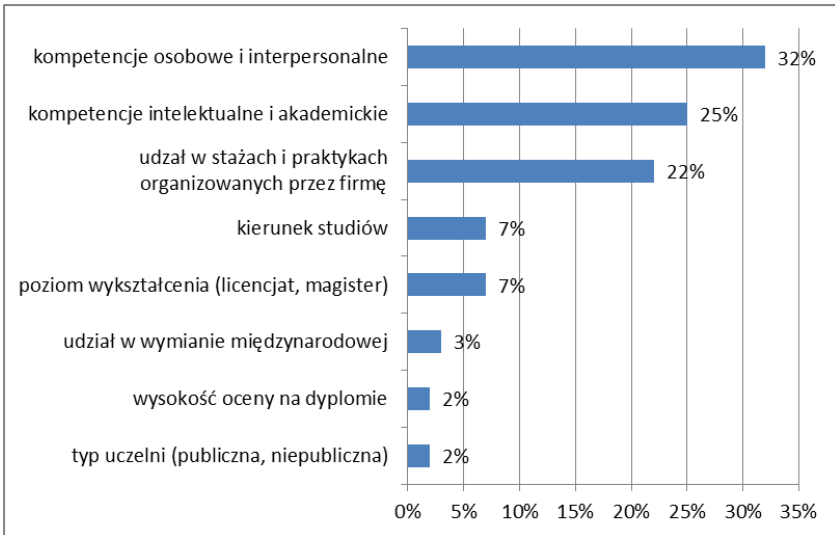
Konieczność przeprowadzenia zmian w krajowej ofercie edukacyjnej ma swoje podłoże wynikające z integracji europejskiej. Bycie w Europie oznacza wyjście naprzeciw wymaganiom, jakie stawia proces integracji Polski z UE. Oznacza to m.in. uwzględnienie w kształceniu takich elementów, jak [Koralewski, 1997, s. 245]:

- zdolność do zmian,
- umiejętność uczenia się od innych,
- przejawianie przedsiębiorczości,
- zdolność porozumiewania się różnymi językami.

Obecnie Polska w ramach ciągłej integracji stara się dostosowywać do reguł europejskich, co oznacza jednocześnie duże wyzwania, w szczególności w kontekście zmian edukacyjnych. Zwłaszcza istotne jest w tym przypadku wykształcenie postaw przedsiębiorczych niezależnie od kierunku studiów. Zwraca się przy tym uwagę na różne metody i modele kształcenia. Uwarunkowania otoczenia, które kreują potrzebę jednostki uczącej się praktycznie przez całe życie, wyznaczają w pewnym zakresie kierunki działalności instytucji odpowiedzialnych bądź posiadających ambicje do przekazywania wiedzy i jednocześnie jej tworzenia. W tym kontekście ze względu na szerokie spektrum odbiorców konieczne dla jednostki jest znalezienie odpowiedniego sposobu na uzyskanie, zdobycie odpowiedniej wiedzy. Poza samym faktem potrzeby dostarczania i aktualizowania wiedzy ważna jest też świadomość oraz postawy osób przyswajających wiedzę. Istotna staje się umiejętność samokształcenia i samodoskonalenia [Koralewski, 1997, s. 11]. Wykształcenie umiejętności samokształcenia i samodoskonalenia wynika z dostrzeżenia takiej potrzeby przez jednostkę, co również jest pochodną dostrzeżenia szansy, okazji na uzyskanie wiedzy, która spowoduje pozyskanie przez jednostkę korzyści czy to o charakterze materialnym, czy niematerialnym. Potrzeba i realizacja procesu samokształcenia jest związana z przedsiębiorczością. Umiejętności powiązane z samodzielnym doksztalcaniem wynikają z uświadomionej potrzeby takiego działania, z kolei podobnego typu aktywność nosi znamiona przedsiębiorcze. Coraz częstszą praktyką staje się uczenie się przez całe życie, co nawet znalazło wyraz w programie „Uczenie się przez całe życie” (*Lifelong Learning Program – LLP*), z tego względu przedsiębiorczość rozumiana może być jako umiejętność dostrzeżenia potrzeby samodoskonalenia, samokształcenia.

Z rezultatów badania przeprowadzonego przez SGH w Warszawie (wraz

z partnerami) wynika, że aż 22% pracodawców uznało udział w stażach i praktykach organizowanych przez firmę za jedno z najistotniejszych kryteriów branych pod uwagę przy zatrudnianiu (rys. 1).

Rys. 1. Najistotniejsze kryteria brane pod uwagę przy zatrudnianiu

Źródło: [Francik, Pabian, Wróbel, 2010, s. 54].

Jak zatem wynika z badań, bardzo ważne wydaje się posiadanie doświadczenia w postaci szkoleń czy kursów organizowanych przez przedsiębiorstwa. Z reguły kursy tego typu są dedykowane osiągnięciu konkretnych kompetencji. Albo są to kursy bezpośrednio przygotowujące przyszłego pracownika do pracy na danym stanowisku, albo kursy tematyczne o bardzo wyspecjalizowanej dziedzinie wiedzy.

POTRZEBA EDUKACJI PRZEDSIĘBIORCZEJ

Znaczenie przedsiębiorczości studenckiej/absolwenckiej jest istotne dla pracodawcy oczekującego samozaangażowania pracownika do wykonywania obowiązków na danym stanowisku.

Czynniki wpływające na intencję przedsiębiorczą to:

- cechy indywidualne,
- czynniki tkwiące w otoczeniu.

Do cech indywidualnych zaliczyć można: wiek, płeć, poziom wykształcenia lub studiowany kierunek studiów, a także tradycje rodzinne w zakresie przedsiębiorczości, miejsce zamieszkania oraz plany związane z jego ewentualną zmianą po zakoń-

czeniu kształcenia. Odbiór warunków otoczenia przez potencjalnego przedsiębiorcę przejawia się w obawach związanych z zakładaniem i późniejszym prowadzeniem działalności gospodarczej. Im więcej obaw związanych z samozatrudnieniem w danym otoczeniu, tym mniejsza skłonność do zakładania firmy, i *vice versa* [Arent, Walczyna, 2014, s. 135]. Postawy przedsiębiorcze można wyzwolić u każdego człowieka, a także można je ukształtować. Do tego zaś konieczne jest rozbudzenie ciekawości świata, wzbudzanie w sobie potrzeb wyższego rzędu, dążenie do polepszenia warunków życia, usprawniania itd. [Bizon, Poszewiecki, 2013, s. 81]. W kontekście potrzeby zaopatrzenia słuchaczy uczelni w wiedzę, umiejętności prowadzące do pobudzenia postaw przedsiębiorczych ważne jest ustalenie, na jakim etapie i z jaką częstotliwością powinni oni być wyposażani w odpowiednią wiedzę. Ważne też jest, poza częstotliwością oraz natężeniem danej wiedzy, do jakiej grupy osób powinna ona trafić, aby było to działanie najbardziej efektywne. Wydaje się, że odpowiednim kierunkiem działania może być zaoferowanie dobrowolności w decydowaniu o tym, do jakiego stopnia słuchacze są zainteresowani uczęszczaniem na zajęcia dotyczące przedsiębiorczości. Jednak nie powinno to mieć wpływu ani na całkowitą eliminację innych zajęć, ani też całkowitą eliminację zajęć prowadzonych przez pracowników przedsiębiorstw. Możliwym rozwiązaniem tego problemu mogłaby być minimalna liczba zajęć z zakresu przedsiębiorczości, niemniej obligatoryjna w pierwszym okresie kształcenia, natomiast w późniejszym okresie kształcenia, na etapie większej dojrzałości studenta, liczba zajęć z przedsiębiorczości np. prowadzona przez praktyków mogłaby być większa, według preferencji studenta. Niniejsza propozycja dotycząca pewnej samodzielności studentów w wyborze przedmiotów z zakresu przedsiębiorczości oraz prowadzonych przez praktyków już na rynku edukacyjnym istnieje. Przeciwnieństwem systemu pełnej dobrowolności jest system braku elastyczności wyboru przedmiotów. Z tego względu wydaje się, że podejście pośrednie, w którym częściowo te przedmioty są wybierane, stanowi optymalne rozwiązanie.

Wyniki badań oczekiwań pracodawców względem kandydatów do pracy w przedsiębiorstwach wskazują, że obecnie na rynku pracy kapitałem jest doświadczenie, które bierze pod uwagę aż 58,3% respondentów. Za ważne kryteria zostały również uznane ukończenie konkretnego kierunku studiów (50,6%), znajomość języków obcych (46,1%) oraz cechy osobowości i charakteru [Francik, Szczepańska-Woszczyzna, 2012, s. 154]. Większą wagę do rodzaju ukończonej uczelni oraz kierunku studiów przykładają przedsiębiorstwa sektora państwowego. Pracodawca prywatny ceni pracę zawodową w czasie studiów i zaangażowanie w działalność uczelni [Francik, Szczepańska-Woszczyzna, 2012, s. 156]. Oczekiwania pracodawców oczywiście są uzależnione od tego, jaką branżę reprezentuje przedsiębiorca, a także do jakiego rodzaju wykonywanej pracy potrzebuje zatrudnić pracowników. Trudno bowiem, aby absolwent kierunków artystycznych mógł realizować zadania w zawodzie zaawansowanych technologii, i *vice versa*. Z tego punktu widzenia kwestia rodzaju posiadanego wykształcenia wydaje się

kluczowa. Dopiero w dalszej kolejności dochodzą te kompetencje, które mogą dodatkowo kandydata do pracy charakteryzować. Pojawiają się sytuacje, gdzie posiadane kwalifikacje zawodowe, które można by sklasyfikować jako umiejętności techniczne, mają drugorzędne znaczenie. Podobna sytuacja ma miejsce wtedy, gdy dla pracodawcy zdecydowanie najważniejsze znaczenie będą miały: charakterystyka osobowa oraz zdolności interpersonalne. Drugorzędne znaczenie mają wtedy konkretne umiejętności dotyczące wykonywanych czynności. Pracodawcy uważają, że poprzez cykl szkoleniowy i staż przygotowawczy są w stanie nauczyć przyszłych pracowników zakresu obowiązków i w określonym czasie przyuczyć do wykonywania swoich obowiązków osoby, których specjalizacja czy kierunek na studiach nie przystają bezpośrednio do danej pracy.

Jednym z głównych zadań edukacji jest ukształtowanie u studentów właściwej samooceny. Budowa poczucia własnej wartości ma niebagatelne znaczenie, może m.in. mieć wpływ na wyniki w nauce. Samoocena odnosi się do poszczególnych dziedzin i sytuacji życiowych, nie ma charakteru globalnego. Właściwie ukierunkowana edukacja prowadzi do utrwalenia wysokiej samooceny, ale równocześnie uświadamia własne słabości. Badania studentów wykazały, że 17% z nich negatywnie postrzega szkołę, 87% badanych uznało że interakcje werbalne nauczyciel–student pełniły wyłącznie funkcję regulacyjną, tzn. wydawania poleceń, rozkazów, nakazów, warunków. To, na co zwraca się uwagę, to komunikaty ze strony nauczycieli często normujące i ograniczające aktywność studencką. Aktywność jest mile widziana przez nauczycieli jedynie w sytuacjach zaplanowanych przez nich. Uczelnia natomiast powinna kształtować postawy świadomości własnych kompetencji, możliwości, aspiracji, kreacji, samooceny i samokrytycyzmu [Gołębiowski, Dąbrowski, Mierzejewska, 2005, s. 46].

Osiągnięciu u studenta określonej wiedzy, umiejętności i postaw służą odpowiednie metody dydaktyczne. Przekazywanie studentom treści, które mają na celu podniesienie poziomu wiedzy, jest w dużej mierze realizowane za pomocą wykładu. Bardziej interaktywną formą przekazu i wymiany wiedzy są np. konswersatoria. W przypadku wpływania na kompetencje studenta bądź też zwiększenia umiejętności, które oznaczają wykorzystanie posiadanej wiedzy, dużą rolę odgrywają ćwiczenia. W kontekście uczenia postaw przedsiębiorczych za interesujące i sprawdzone metody można uznać studium przypadku, gry symulacyjne oraz pracę nad projektami.

METODY DYDAKTYCZNE W UCZENIU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Jedną z bardziej efektywnych metod uczenia studentów treści tzw. praktycznych jest studium przypadku. Metoda ta polega na analizowaniu i omawianiu prawdziwych sytuacji, co pozwala rozwijać umiejętności krytycznego i kreatywnego myślenia, uczy spostrzegania problemów w ich złożonym kontekście,

ponadto pozwala na zrozumienie, że dla danego problemu może istnieć kilka różnych równie skutecznych i efektywnych rozwiązań [Wereda, 2005, s. 216]. Głównymi celami, jakie są postawione przy analizowaniu danego studium przypadku, są: rozwiązanie problemu oraz zastosowanie teorii w praktyce [Wereda, 2005, s. 217].

Stosowanie w dydaktyce metody studiów przypadku to zapewnienie odwołania się do rzeczywistej praktyki gospodarczej. Poza aktualnością, jaką daje odwołanie się do tematyki funkcjonującego podmiotu, następuje większe urzeczywistnienie przekazywanej wiedzy. Co więcej, również niekoniecznie wyłącznie przekazywanie wiedzy, ale również dochodzenie do niej przez samych zainteresowanych, tj. studentów. Następuje też zwiększenie zainteresowania poprzez mniejszy stopień abstrakcji ze względu na autentyczną sytuację. Wykorzystanie studium przypadku pozwala na dokonanie analizy i oceny zjawisk zachodzących w praktycznych działaniach organizacji. Wykorzystanie w dydaktyce studium przypadku pozwala również na porównanie wypracowanych podczas zajęć rozwiązań z tymi, jakie miały miejsce w rzeczywistości [Nogalski, Niewiadomski, 2014, s. 130].

Interesującą metodą, która pozwala na wyposażenie studenta w wiedzę praktyczną, jest tworzenie projektu. Dzięki tej metodzie dużą uwagę zwraca się na pracę w grupie oraz interdyscyplinarność [Lubina, Bednorz, 2005, s. 226–228]. Konieczność pracy w grupie wymusza też podział zadań pomiędzy uczestników grupy, co w dużym stopniu pozwala na wyuczenie odpowiedzialności za realizację powierzonych zadań oraz wyrabia poczucie odpowiedzialności wobec grupy.

W kontekście omawiania przedsiębiorczości jedną z wartych przywołania metod dydaktycznych jest symulacja biznesowa, którą należy sytuować w obszarze tzw. gier symulacyjnych. Do głównych zalet symulacji biznesowych, które można potraktować jako jedną z nowocześniejszych metod nauczania, należą:

- możliwość dostępu przez internet,
- elastyczność wykorzystywanych scenariuszy,
- modyfikowalność poziomu trudności rozgrywki.

Narzędzie to wspiera kształcenie przedsiębiorczości na różnych poziomach – od podstawowego po zaawansowany. W wymiarze krajowym rynek symulacji biznesowych wspieranych komputerowo wciąż się rozwija, a rodzime produkty to adaptacje istniejących zachodnich odpowiedników. Ponadto właściwie powszechny dostęp do internetu oraz zapewnienie połączenia praktyki z teorią, jakie oferują gry symulacyjne, powodują, że jest to pożądane i ciekawe narzędzie edukacyjne do zastosowania w szkołach wyższych [Bizon, Poszewiecki, 2013, s. 130]. Gry symulacyjne wspomagają w dużym stopniu uczenie przedsiębiorczości, które jest szczególnie obecnie ważne i jako przedmiot uzupełniający coraz częściej oferowane studentom przez uczelnie. W szczególności jest to widoczne w przypadku uczelni technicznych, w których bardzo często brak przedmiotów dotyczących przedsiębiorczości.

PODSUMOWANIE

Celem artykułu była identyfikacja instrumentów dydaktycznych najlepiej korespondujących z potrzebą uczenia studenta przedsiębiorczości oraz przeprowadzenie rozważań dotyczących zasadności szerszego pojmowania definicji przedsiębiorczości, poszerzającego ograniczone jak dotychczas odnoszenie jej wyłącznie do zakładania działalności gospodarczej.

Podejmowanie wątku przedsiębiorczości w odniesieniu do dydaktyki to kluczowa kwestia, mając na uwadze rozwój gospodarczy, bez względu na to, czy rozwój ten znajduje odniesienie do organizacji, jednostki terytorialnej lokalnej czy regionalnej, czy też nawet w perspektywie krajowej, wspólnym bowiem mianownikiem przedsiębiorczości jest człowiek.

Przedsiębiorczość, dotychczas przypisywana aktywności o charakterze zakładania przedsiębiorstw, powinna aktualnie znajdować odniesienie do aktywności o szerszym spektrum. Osoby przedsiębiorcze to pracownicy wiedzy w już funkcjonującym przedsiębiorstwie, to społecznicy nie tylko dostrzegający potrzebę budowania relacji społecznych, ale również znajdujący ciekawe rozwiązania wykorzystujące zasoby materialne służące tworzeniu usprawnień w życiu społecznym. Wreszcie przedsiębiorcy to osoby podejmujące działalność gospodarczą nie tylko w pełni zorientowaną na zysk, ale przede wszystkim na cele społeczne, w zakresie ekonomii społecznej.

Kształtowanie tak pojmowanej przedsiębiorczości oznacza zarówno przekazywanie wiedzy, jak i wykształcenie umiejętności jej zastosowania. Jednak szczególnie niewątpliwym czynnikiem jest wykształcenie postaw przedsiębiorczych. Element ten w kontekście omawianej problematyki posiada zasadnicze znaczenie.

Istotność czynnika postaw i zachowań przedsiębiorczych może zostać skutecznie dostrzeżona, kiedy znajdzie odzwierciedlenie w praktycznym zastosowaniu. Fenomenalne znaczenie ma w tym przypadku zetknięcie się studenta z rzeczywistością społeczno-gospodarczą bez względu na to, czy ma to miejsce w murach uczelni, czy też poza nimi. Z tego względu w dydaktyce przedsiębiorczości oraz w osiąganiu odpowiedniego poziomu zaangażowania w edukacji kluczowe znaczenie posiada kontakt z praktyką. Jest to szczególnie ważne w kontekście oczekiwań sektora biznesu czy też aktualnie również sektora społecznego, które oczekują przede wszystkim odpowiednich aktywnych postaw osób wchodzących na rynek pracy.

BIBLIOGRAFIA

- Arent A., Walczyna A., 2014, *Przedsiębiorczość studentów-wyniki badań pilotażowych* [w:] *Region i edukacja a procesy rozwojowe*, red. E. Bojar, T. Żminda, J. Bis, Politechnika Lubelska, Lublin.

- Banachowski L., 2011, *Rola uczelni oraz metod i technik e-edukacji w uczeniu się przez całe życie*, Wyd. PJWSTK, Warszawa.
- Bizon W., Poszewiecki A. (red.), 2013, *Efektywność innowacyjnych narzędzi dydaktycznych w procesach kształtowania postaw przedsiębiorczych*, Wyd. UG, Gdańsk.
- Francik A., Pabian A., Wróbel M., 2010, *Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy w świetle dotychczasowych badań [w:] System kształcenia w zakresie zarządzania a śląski rynek pracy*, red. Francik A., Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza.
- Francik A., Szczepańska-Woszczyzna K., 2012, *Kompetencje przyszłych menedżerów w ocenie przedsiębiorców [w:] System kształcenia w zakresie zarządzania a śląski rynek pracy*, red. A. Francik, WSB w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza.
- Gołębiowski T., Dąbrowski M., Mierzejewska B. (red.), 2005, *Uczelnia oparta na wiedzy – organizacja procesu dydaktycznego oraz zarządzanie wiedzą w ekonomicznym szkolnictwie wyższym*, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa.
- Kołodziejwski J., 2013, *Postawy światopoglądowe młodzieży studenckiej*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej”, nr 9.
- Koralewski K. (red.), 1997, *Misja i strategia uczelni*, Międzynarodowa konferencja 17–19, Politechnika Gdańska, Gdańsk.
- Krogulec-Sobowiec M., 2009, *Edukacja przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim [w:] Problemy gospodarki regionalnej, lokalnej w województwie świętokrzyskim*, red. K. Grysa, Wyd. WSH im. B. Markowskiego, Kielce.
- Lubina E., Bednorz J., 2005, *Metoda projektu w procesie dydaktycznym uczelni wyższej [w:] Uczelnia oparta na wiedzy – organizacja procesu dydaktycznego oraz zarządzanie wiedzą w ekonomicznym szkolnictwie wyższym*, red. T. Gołębiowski, M. Dąbrowski, B. Mierzejewska, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa.
- Nogalski B., Niewiadomski P., 2014, *Elastyczność w obliczu wyzwań globalnej gospodarki – kontekst dopasowania rynkowego [w:] Restrukturyzacja w obliczu wyzwań gospodarki globalnej*, red. R. Borowiecki, A. Jaki, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw–Fundacja UEK, Kraków.
- Wereda W., 2005, *Metoda studium przypadku w dydaktyce nauk o zarządzaniu [w:] Uczelnia oparta na wiedzy. Organizacja procesu dydaktycznego oraz zarządzanie wiedzą w ekonomicznym szkolnictwie wyższym*, red. T. Gołębiowski, M. Dąbrowski, B. Mierzejewska, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa.

Streszczenie

Aktualne trendy pojmowania roli uczelni w kreowaniu rzeczywistości gospodarczej, poza wątkiem badawczym, odnoszą się do procesu edukacyjnego. Coraz dynamiczniej rozwijający się i zmieniający rynek pracy oznacza, że przyszli pracownicy potrzebują wcześniejszego przygotowania do tego procesu i rozumienia jego dynamiki. Z tego względu coraz większego znaczenia nabiera kwestia obserwacji otoczenia i próba adaptacji procesu edukacyjnego do realiów potrzeb rynku pracy. Jednak poza nadążaniem z ofertą edukacyjną za ciągle zmieniającymi się wymogami rynku pra-

cy znaczenia nabiera inny rodzaj dopasowania edukacyjnego. Skuteczniejszym rozwiązaniem jest wyposażenie studenta w umiejętności samoorganizacji i samodzielności w podejmowaniu edukacji, co ma na celu dostosowywanie się do aktualnych potrzeb rynku pracy przez studenta. Aby wyposażyć studenta w tego typu umiejętność, potrzeba zmiany podejścia do roli uniwersytetu i zwrócenia większej uwagi na zajęcia kształcące kompetencje przedsiębiorcze. Tego typu zajęcia mają charakter zarówno projektowy, jak i gier symulacyjnych oraz analiz studiów przypadku. Są to formy zajęć sprzyjające wykształceniu postaw przedsiębiorczych, angażujących studenta w realizację zajęć. W efekcie absolwenci łatwiej dostosowują się do potrzeb zmieniających się wymagań rynku pracy, kształcąc i doskonaląc umiejętności poprzez samodzielne podejmowanie szkoleń czy też dodatkowej edukacji. Poza samodzielnością w dostosowywaniu się do wymogów otoczenia i adaptacją własnych kompetencji do potrzeb stanowisk pracy oferowanych przez przedsiębiorstwa osoby takie są w stanie również samodzielnie wykorzystywać nabyte umiejętności i wiedzę, realizując się poprzez samozatrudnienie. Niejednokrotnie też samozatrudnienie jest obecnie łączone z zatrudnieniem, co stanowi niejako formę zaangażowania do pracy osób, które legitymują się już pewnym poziomem przedsiębiorczości, czego wyrazem była właśnie decyzja samozatrudnienia.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, szkolnictwo wyższe, kompetencje, rynek pracy

Improving entrepreneurial competences before entering labour market

Summary

Current trends of understanding the role of universities in creating economic reality, apart from the research, refer to the educational process. More and more dynamically evolving and changing labour market means that prospective employees need prior preparation to this process and understanding of its dynamics. It is therefore becoming increasingly important the observation of the environment and educational process adaptation to the realities of the labour market. However, apart from keeping up with the educational offer to the needs of the constantly changing requirements of the labour market, another type of educational match becomes important. A more effective solution is to equip students themselves with the skills of self-organization and self-reliance in gaining education, which allows them to adapt to the current needs of the labour market. To equip the student with this type of ability, it is needed a change of the approach to the role of the university and paying more attention to classes educating entrepreneurial competencies. These types of activities include simulation games, case studies analysis and project-oriented classes. These are forms of activities conducive to the education of entrepreneurial attitudes, involving students in the implementation of activities. As a result, graduates more easily adapt to the needs of the changing labor market requirements, educating and improving skills through self-making training or additional education. Apart from independence in adapting to the demands of the environment and adapting of their competencies to the needs of companies such people are also able to independently use acquired skills and knowledge by pursuing self-employment. Self-employment is also currently linked to employment, which is somehow a form of commitment to working people who already hold a certain level of entrepreneurship, as evidenced by the just decision of self-employment.

Keywords: entrepreneurship, higher education, competencies, labour market

JEL: I23, I25, L26